

KOOSTÖÖ TABEL

SEIS 28.02.2023

RAJALA eriplaneeringu kohta laekunud ettepanekud ja Lääne-Harju valla seisukoht ettepanekute osas.

SISUKORD

MINISTEERIUMID	2
Kaitseministeerium.....	2
Maaeluministeerium	3
Keskkonnaministeerium	3
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	7
AMETID	7
Keskkonnaamet	7
Maa-amet	15
Transpordiamet	15
Terviseamet	17
Päästeamet	17
Põllumajandus- ja Toiduamet	18
Muinsuskaitseamet.....	18
Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet.....	20
OMAVALITSUSED	20
Keila Linnavalitsus.....	20
Lääne-Nigula Vallavalitsus.....	20
Saue Vallavalitsus	20
Harku Vallavalitsus.....	20
MUUD HUVI-GRUPID.....	20
Eesti Keskkonnaühenduste Koda	20
Riigimetsa Majandamise Keskus.....	20
Eesti Geoloogiateenistus	20

Nr	Osapool	Kirja kuupäev ja nr	Arvamus Ettepanekuid on vajadusel lühendatud.	Omaavalitsuse seisukoht
	MINISTEERIUMID			
1.	Kaitseministeerium	LÄHTESEISUKOHAD 1 25.08.2022 nr 12-1/22/2481	<p>LS ja KSH VTK dokumendis tabelis 1 on esitatud asukoha valikul rakendatud välistavad kriteeriumid. Palume kriteeriume täiendada Kaitseministeeriumi valitsemisele antud riigimaadega ja seda sõltumata sellest, mis on nende maade juhtostarve Lääne-Harju valla üldplaneeringus. Ühtlasi juhime tähelepanu, et Kaitseministeerium esitas Lääne-Harju valla üldplaneeringu menetluse raames 04.03.2022 kirjaga nr 12-1/22/168 ettepaneku määrata paljudele Paldiski linnas asuvatele Kaitseministeeriumi valitsemisel olevatele maadele riigikaitse maa-ala juhtostarve (see on pärast LS ja VTK-s viitatud Lääne-Harju valla üldplaneeringu seisu kuupäeva). Riigimaad on antud Kaitseministeeriumi valitsemisele riigikaitse eesmärkide ja ülesannete täitmiseks, eelkõige riigikaitse tegevuste korraldamiseks ja väljaõppeks, mistõttu on vajalik, et need säiliks samal otstarbel ka tulevikus.</p> <p>LS ja KSH VTK dokumendis on praegu põhjalikumalt analüüsitud kolme asukohaalternatiivi, millest ükski ei asu Kaitseministeeriumi valitsemisel oleval riigimaal. Arvestades, et praeguses etapis ei ole lõplikult välistatud ka teised eelvalikualad, mis on välja selgitatud tabelis 1 nimetatud kriteeriumite alusel (dokumendis joonis 9), juhime tähelepanu, et mõned Paldiski linnas asuvad eelvalikualad hõlmavad Kaitseministeeriumi valitsemisel olevaid maid. Lähtuvalt eeltoodust palume selle välistada.</p> <p>Kaitseministeeriumi hinnangul on käesolevas eriplaneeringu menetlusetapis liiga vähe teavet radioaktiivsete jäätmete lõppplandustupaiga ehitamisest ja käitamisest tulenevate võimalike mõjude ja piirangute kohta. Täpsema seisukoha, lähtudes riigikaitse ehitiste töövõime tagamise vajadusest, saab Kaitseministeerium kujundada pärast keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu valmimist ning vajadusel täiendava</p>	<p>1. Kaitseministeeriumi 4.03.2022 kirjaga nr 12-1/22/168 edastatud kinnistud on määratud riigikaitse maa-aladeks Lääne-Harju valla ÜPs ning nimetatud info alusel on need alad RAJALA objekti kavandamiseks välistatud.</p> <p>Muudatus kajastub ka LS ja KSH VTK dokumendi tabelis 1 ning joonistel.</p>

Nr	Osapool	Kirja kuupäev ja nr	Arvamus Ettepanekuid on vajadusel lühendatud.	Omaavalitsuse seisukoht
			keskkonnamõju hindamise läbiviimist, kui on teada projekti detailid.	
2.	Maaeluministerium	LÄHTESEISU-KOHAD 1 23.08.2022 nr 4.1-5/1157-1	Maaeluministerium, vaadanud läbi radioaktiivsete jäätmete lõppladustuspaiga eriplaneeringu lähteseisukohad ja selle keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) väljatöötamise kavatsuse ning asjakohased lisad, nõustub nimetatud dokumentides toodud põhimõtete ja esialgsete seisukohtadega. Lisaks juhime tähelepanu, et lisas 2 „Eelvaliku alade hindepunktid kaalutluskriteeriumite alusel“ veerus „Maakasutus ja -omand“ on kriteeriumi „Väärtuslik põllumajandusmaa“ veerus „Hindepunktid“ kohta antud väärtused aga väärtusliku maastiku kohta. Palume selles osas dokumenti korrigeerida.	1. Märkusega on arvestatud. Teksti on vastavalt korrigeeritud.
3.	Keskkonnaministerium	LÄHTESEISU-KOHAD 2 15.12.2022 nr 7-15/22/2813-5	1. Juhime tähelepanu, et kliimamõju hindamisel tuleb arvestada kahe võimaliku aspektiga – raadamine ja energiatarve. Palume RAJALA asukohta valikul käsitleda ka kliimamuutuste mõju leevendamise (kasvuhoonegaaside heitega) seotud mõjusid. Arvestada tuleb, et RAJALA rajamisega metsamaale tekib ka maakasutuse muutusega seotud kasvuhoonegaaside (KHG) heide ning asukohavalikul tuleks eelistada väiksema KHG mõjuga asukohta (raadamise puhul) ja vajadusel kavandada leevendusmeetmeid. Energiatarbe kohapeal on üheks leevendavaks suuniseks kohapealne taastuvenergia tootmine.	1. Kliimamõju hindamisel arvestatakse nii maakasutusmuutusega (st raadamisega objekti planeerimisel metsamaale) kui ka taastuvenergia tootmise võimalusega (mis selgub planeeringu koostamise käigus).
			2. Palume dokumenti täiendada ning lisada, et hüdrokeoloogiliste uuringute käigus koostatakse Lääne-Harju valla ja potentsiaalsete lõppladustuspaikade kohta numbrilised hüdrokeoloogilised mudelid, eesmärgiga prognoosida põhjavee koguse ja kvaliteedi muutusi ning radionukliidide transpordi kiiruseid.	2. Ettepanek aktsepteeritakse ning dokumenti on täiendatud lk 41 lõigu "Töö käigus hinnatakse" lõpus lausega: "Hüdrokeoloogiliste uuringute käigus koostatakse Lääne-Harju valla ja potentsiaalsete lõppladustuspaikade kohta numbrilised hüdrokeoloogilised mudelid, eesmärgiga prognoosida põhjavee koguse ja kvaliteedi muutusi ning radionukliidide transpordi kiiruseid."
		LÄHTESEISU-KOHAD 1 31.08.2022 nr 7-15/22/2813-2	1. Teeme ettepaneku kasutada tekstis läbivalt radioaktiivsed jäätmed, et ei tekiks segadust. Nt, kui tekstis on lammutamisel tekkivad jäätmed, siis võib need segamini ajada ehitus- ja lammutusjäätmetega. Antud projektis ei teki ehitus- ja lammutusjäätmeid, vaid tekivad radioaktiivsed jäätmed (nt lk 8: reaktorite lammutamisel tekkivate radioaktiivsete jäätmete eeldatav kogus on u 1600 m3, täpne kogus selgub uuringute ja lammutamise käigus).	1. Märkusega on arvestatud. Teksti on vastavalt korrigeeritud.

Nr	Osapool	Kirja kuupäev ja nr	Arvamus Ettepanekuid on vajadusel lühendatud.	Omaavalitsuse seisukoht
			2. Selguse mõistes palume jäätmepakendite asemel kasutada pakendatud radioaktiivsed jäätmed. Eesmärk on radioaktiivsed jäätmed pakendada ning need ladestada/lõppladustada. Nt lk 9 on toodud, et "Jäätmepakenditega täidetud šaht tagasitäidetakse betooniga" sõnastada ümber "Pakendatud radioaktiivsete jäätmetega täidetud šaht tagasitäidetakse betooniga".	2. Märkusega on arvestatud. Teksti on vastavalt korrigeeritud.
			3. Selguse huvides soovitame lk 9 muuta lauset "Lõppladustamiseks sobivad mitut liiki jäätmepakendid" ning sõnastada "radioaktiivsete jäätmete lõppladustamiseks/ladestamiseks sobivad erinevad pakendid/pakendiliigid". Lõppladustuspaiga eesmärgiks peaks olema ladestada pakendatud radioaktiivseid jäätmeid mitte jäätmepakendeid.	3. Märkusega on arvestatud. Teksti on vastavalt korrigeeritud.
			4. Juhime tähelepanu, et VTK dokumendis on toodud radioaktiivsete jäätmete lõppladustuspaik, kuid jäätmete kõrvaldamiseks loetakse jäätmete ladestamist. Jäätmete ladustamine on ajutine tegevus. Kui tegemist on radioaktiivsete jäätmete (lõpliku) kõrvaldamisega ning jäätmeid enam ümber ei tõsteta ja ei käidelda, siis on õige kasutada lõppladustamise asemel ladestamist.	4. Märkusega ei arvestata. Jäätmete kõrvaldamine ehk ladestamine prügilasse on sätestatud jäätmeseaduse §-ga 17, kuid jäätmeseaduse § 1 lõike 1(1) punkti 3 kohaselt ei kuulu jäätmeseaduse reguleerimisalasse radioaktiivsed jäätmed kiirgusseaduse tähenduses. Seega on ladestamine jäätmeseaduse tähenduses kasutatav termin, mis radioaktiivsete jäätmete puhul ei kohaldu. Lisame täpsustuseks, et radioaktiivsete jäätmete lõppladustamine on sätestatud kiirgusseadusega: <ul style="list-style-type: none"> • § 61 lg 1 Radioaktiivsete jäätmete ladustuskoht on spetsiaalselt radioaktiivsete jäätmete vahe- või lõppladustamiseks ettenähtud rajatis; • § 61 lg 3 Lõppladustamine on radioaktiivsete jäätmete paigutamine teatud tingimustele vastavasse ladustuskohta või selleks ettevalmistatud kohta väljavõtmise kavatsuseta. Eeltoodust lähtuvalt oleme seisukohal, et radioaktiivsete jäätmete puhul on ainuõige kasutada ametlikes dokumentides mõisteid „radioaktiivsete jäätmete lõppladustamine” ja "lõppladustuspaik". Radioaktiivsete jäätmetega seoses oleme neid mõisteid järjepidevalt

Nr	Osapool	Kirja kuupäev ja nr	Arvamus Ettepanekuid on vajadusel lühendatud.	Omaavalitsuse seisukoht
			<p>5. VTK aruande lk 23-24 punktid "Hüdrogeoloogiliste tingimuste analüüs", "Hüdrograafilised uuringud", "Põhja- ja pinnavee keemilise koostise ja omaduste uuringud" ja "Pinnase ja selle sügavamate kihtide uuring" vajavad keelelist ja terminoloogilist korrigeerimist ja arusaadavate terminite kasutamist.</p> <p>Lk 23 punktis „Hüdrogeoloogiliste tingimuste analüüs:“ vajab hüdrogeoloogi poolt üle vaatamist ja parandamist. Palume täpsustada, mida mõeldakse valgala all seoses põhjaveega? Mida tähendab pinnaselähedane hüdroloogia, täitmis- ja tühjendusosalad, vee tasakaalu tekkimise tingimused? Palun selgitada, mida tähendab hüdrogeoloogiliste üksuste paiknemine üldises voolusüsteemis? Lisada põhjendus, miks on vaja piirkonnas välja selgitada põhjaveevarud; kas need on vaja hinnata ja kehtestada või pigem vaja hinnata põhjaveeressursside toitumist, kuna plaanitav objekt võib seda mõjutada?</p> <p>Lk 23 punktis "Hüdrograafilised uuringud:" on, et vaja teha hüdrograafiline uuring "maapinna hüdrogeoloogia, sealhulgas perkolatsioon, veepotentsiaal ning koostoimed pinnaveega ja põhjaveega geosfäär-biosfäär vastasmõjul". See lause vajab arusaadavamaks muutmist, mida tähendab "maapinna hüdrogeoloogia"?</p> <p>Lk 23 punktis "Põhja- ja pinnavee keemilise koostise ja omaduste uuringud:" palume selgitada, mida on mõeldud põhjaveekogumite ulatuse all, kus segunemine toimub või on toimunud?</p>	<p>kasutanud ning jääme selle juurde ka edaspidi.</p> <p>5. Valgalade seotust põhjaveega uuringud ei käsitale. Valgalad kohalduvad pinnaveele.</p> <p>Teksti <i>„pinnaselähedane hüdroloogia, täitmis- ja tühjendusosalad, vee tasakaalu tekkimise tingimused“</i> on täpsustatud järnevalt: Pinnaselähedase hüdroloogia talletumise ja loovutamise alad ning veebilansi määramine ehk kus täpsemalt põhjavesi koguneb ja kuhu kaob, luues sealjuures ka veebilansist üldisema pildi.</p> <p>Teksti <i>„hüdrogeoloogiliste üksuste paiknemine üldises voolusüsteemis“</i> on täpsustatud järnevalt: Hüdrogeoloogiliste üksuste geomeetria üldises voolusüsteemis.</p> <p>Põhjendus põhjaveevarude väljaselgitamiseks: andmed on vajalikud kiirusohutushinnangu koostamiseks, mis selgitab välja millised on potentsiaalsed doosid inimestele.</p> <p><i>„Maapinna hüdrogeoloogia“</i> on asendatud <i>„pinnaselähedane hüdrogeoloogia“</i>.</p> <p>Põhja- ja pinnavee keemilise koostise ja omaduste uuringu all oleme mõelnud, et põhjavee keemilist koostist iseloomustatakse kolme potentsiaalse lõppladustuspaiga kõrval paiknevate puurkaevude varasemate analüüside ja valminud raportite põhjal. Antud kaev on igal potentsiaalsel alal neli (kokku 12), mille abil hinnatakse põhjavee vanust kui ka põhjaveekogumite vee omavahelist segunemist.</p>
			<p>6. Lk 26 punktis "Keskkonna- ja kiirgusseire:" juhime tähelepanu, et lõppladustuspaiga seireprogrammi koostamisel tuleb arvestada ka objekti ümbruskonna seirevajadusega (st et ei seirataks ainult objekti ennast, vaid ka selle potentsiaalset mõjuraadiust, sh mõju põhjaveele).</p>	<p>6. Märkusega on arvestatud. Punkti "Keskkonna- ja kiirgusseire" on vastavalt täiendatud.</p>
			<p>7. LK 26 on toodud punkt "Lõppladustuspaiga võimalik mõju naaberriikidele:". Palume hinnata mõju ka naabermaakondadele Eestis - seda eriti juhul, kui radioaktiivseid jäätmeid hakatakse</p>	<p>7. Märkusega ei arvestata.</p> <p>Selgituseks: LK 26 on toodud punkt "Lõppladustuspaiga võimalik mõju naaberriikidele"</p>

Nr	Osapool	Kirja kuupäev ja nr	Arvamus <i>Ettepanekuid on vajadusel lühendatud.</i>	Omaavalitsuse seisukoht
			üle Eesti sinna ladustamiseks kokku vedama.	tähendab mõju hindamist võimaliku piiriülese mõju kontekstis (täiendatud vastavalt). Lõppladustuspaiga alternatiivsete asukohtade mõju hinnatakse sellisele kaugusele, kuhu mõju ulatub. Eesti-siseselt puudub vajadus eraldi ära märkida võimalikku mõju naabermaakondadele, sest mõjuala ulatus ei sõltu riigisisestest administratiivpiiridest. Radioaktiivsete jäätmete transpordi korraldamine ei ole eriplaneeringu asukohavaliku etapi ülesanne (st eriplaneering ei määra, millistest maakondadest ja ettevõtetest üle Eesti võidakse lõppladustuspaika hakata radioaktiivseid jäätmeid kokku vedama). Kui jäätmekäitleja arvestab radioaktiivsete jäätmete transpordil rahvusvaheliste ohutusnõuetega, siis ei ole olulise negatiivse keskkonnamõju tekkimine tõenäoline.
			8. Teeme ettepaneku käsitleda peatükis 2 ka seost Eesti pikaajalise arengustrateegiaga "Eesti 2035".	8. Ptk 2.4, mis seda strateegiat käsitleb, lisatud.
			9. Terminoloogilisel korrigeerimisel tuleks vastavalt üle vaadata ka ptk 3.4.6 sõnastus. Punktis "Pinnase ja selle sügavamate kihtide uuring" asemel soovitame kasutada "Pinnase ja pealiskorra uuring", mis on geoloogiliselt korrektsem, ning vastavalt ka teksti muuta, kuna jutt käib peamiselt geoloogilise pealiskorra kivimite uuringust, mitte pinnasest. Lk 40: Hüdrogeoloogiliste tingimuste analüüsi asemel tuleb teha hüdrogeoloogiline uuring ja selle käigus vähemalt hüdrogeoloogiline modelleerimine. Hüdrogeoloogilise uuringu tegemiseks on ettevõttel vajalik hüdrogeoloogiliste tööde tegevusluba uuringute valdkonnas pädevuse tagamiseks.	9. ptk 3.4.6 puudutava märkusega on arvestatud, muudatus sisse viidud. Lk 40: Hüdrogeoloogiliste tingimuste analüüsi asemel oleme sõnastanud, et vajame hüdrograafilist uuringut. Tööde käigus koostatakse hüdrogeoloogiline mudel. Vajalikud load hangib tööde teostaja.
			10. Lk 40 Ptk 3.4.7 pealkiri on "Mõju pinnasele", kuid sisu kajastab mõju aluspõhja kivimitele. Šahti rajamisel 50 m sügavuseni ei väljata ainult pinnasekihte, vaid šaht rajatakse aluspõhja kivimitesse. Mis põhjaveekogumisse on kavas šaht rajada, kui kirjutatakse 50 m sügavusest? Vaja on välistava kriteeriumina käsitleda šahtide sügavuse määramisel veekihi filtratsioonikoefitsienti. Kas on arvestatud eeluuringutes antud soovitusel kasutada kesksügava matmispaiga puhul antud soovitusel kasutada Kambriumi savikihte? Mõjuhindamisel tuleb analüüsida veepoliitika raamdirektiivi 2000/60/EÜ 4.7 erandi	10. Märkusega on arvestatud osaliselt. Ptk 3.4.7 ja 3.4.6 on täiendatud ja täpsustatud vastavalt. Vastused esitatud küsimustele antakse KSH aruandes.

Nr	Osapool	Kirja kuupäev ja nr	Arvamus Ettepanekuid on vajadusel lühendatud.	Omaavalitsuse seisukoht
			rakendamist. Hinnata, kui suur on uue tegevuse kasu võrreldes keskkonnakahjuga ja milline on mõju pinna- ja põhjaveekogumitele.	
			11. Peatükis 3.5.1-s tuleks hinnata ka kinnisvarahindade võimalikku langust objekti piirkonnas, kas objektile tekib valmimisel ka mingi "piirangutsoon", kus tegevused on piiratud või koguni keelatud, seega arvestada objekti käitamisaja (majanduslike) mõjudega.	11. Märkusega ei arvestata. Selgituseks: Lõppladustuspaiga jaoks vajalik maa-ala on vastavalt välistamiskriteeriumile minimaalselt 5 ha ja sinna mahuvad ladustuspaigad koos vajaliku taristu ja turvatsoonidega. Seega naaberkiinnistutele kitsendusi ei rakendu ning kinnisvarahindade muutuse hindamist ei ole asjakohane nõuda, sest piiranguid naaberladele ei kaasne.
			12. Peatükis 4.2: kui soovitakse hüdrooloogilist või keskkonnaseisundi või -seireinfot, siis soovitame lisada kaasatavaks asutuseks ka Keskkonnaagentuuri.	12. Soovitusega ei arvestata ptk 4.2 kontekstis. Selgituseks: Keskkonnaagentuuri ülesanne on koguda ja töödelda keskkonnainfot, mitte anda seisukohta või arvamust eriplaneeringu kohta. Seega kaasame Keskkonnaagentuuri töö käigus konkreetse info hankimisel, kuid mitte arvamust andva asutusena nagu teisi kaasatavaid asutusi.
			13. Juhime tähelepanu, et keskkonnaregistri seadus on alates 06.06.2022 kehtetu ning varasemad keskkonnaregistri andmed on kättesaadavad keskkonnaportaalist https://keskkonnaportaal.ee/index.php/et/avaleht .	13. Märkusega on arvestatud. Dokumenti on täpsustatud vastavalt.
4.	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	LÄHTESEISUK OHAD 2	Palume kaasata täiendava asutusena Eesti Geoloogiateenistuse.	Eesti Geoloogiateenistus täiendavalt kaasatud.
		LÄHTESEISUK OHAD 1	-	Ei ole 60 p jooksul vastanud.
	AMETID			
5.	Keskkonnaamet	LÄHTESEISUKOHAD 2 12.12.2022 nr 6-5/22/11826-5	1. Palume loetavuse tagamiseks ja eristamiseks kahte lõppladustusehitist üksteisest, märkida dokumendis läbivalt lõppladustuspaiga ette, kas radioaktiivsete jäätmete liik, mida plaanitakse antud rajatisse ladustada või täiendada lõppladustuspaiga nimetust. Dokumendi tekstist johtuvalt võiks nimetused olla näiteks	1. Konteksti arvestades ja dokumendi lihtsama loetavuse huvides pole sobiv iga kord lõppladustuspaika mainides täpsustada nende tüüpi või sinna ladustatavat jäätmeliiki. Teksti kohtades, kus on kasutatud lihtsalt lõppladustuspaika, on mõeldud

Nr	Osapool	Kirja kuupäev ja nr	Arvamus Ettepanekuid on vajadusel lühendatud.	Omaavalitsuse seisukoht
			maa-alune kesksügav lõppladustuspaik, maapinna lähedane lõppladustuspaik.	üldistavalt kogu kompleksi. Kohtades, kus on oluline täpsustada missuguse lõppladustuspaiga tüübi ja jäätmeliigiga tegemist, on seda tehtud.
			<p>2. LS ja KSH VTK ptk-s 1.1 (lk 6) on kirjas: <i>“Planeeringu etapile järgneb lõppladustuspaiga ehitiste projekteerimine ja ehitamine ning olemasolevate radioaktiivsete jäätmete teiseldamine vaheladustuspaigast, mis on ajutine lahendus, uude, tänapäevastele nõuetele vastavasse lõppladustuspaika.”</i></p> <p>Palume asendada eelmainitud lause järgmisega “Planeeringu etapile järgneb lõppladustuspaiga ehitiste projekteerimine ja ehitamine ning olemasolevate radioaktiivsete jäätmete teiseldamine vaheladustuspaigast lõppladustuspaika” jäädes lõppladustuspaiga ehitiste rajamise etappide nimetamisel faktipõhiseks.</p>	2. Ettepanek aktsepteeritakse ning lause on muudetud vastavalt: “Planeeringu etapile järgneb lõppladustuspaiga ehitiste projekteerimine ja ehitamine ning olemasolevate radioaktiivsete jäätmete teiseldamine vaheladustuspaigast lõppladustuspaika”.
			<p>3. LS ja KSH VTK ptk-s 1.1 (lk 6) on kirjas: <i>“Tööde edasilükkamisel on oht, et Paldiski endise tuumaobjekti tehniline olukord ei taga enam konserveeritud reaktorisektsioonide edasisel hoiustamisel kiirusohutust, kuna korrosioon võib põhjustada võimalikke lekkeid sektsioonidest.”</i></p> <p>Palume hinnata, kas tööde edasilükkamise tagajärje kirjeldamine on LS ja KSH VTK vaatest oluline või selgitada täiendavalt juurde, et käimas on hoone, reaktorisektsioonide ja sarkofaagide, vaheladustuspaiga tehniline ja radioloogiline iseloomustamine tuues välja töö eesmärgi ja töö oodatava tulemuse ning kuidas praegu reaktorisektsioonides ja sarkofaagides niiskustaset kontrollitakse.</p>	3. Lõik on sõnastatud järgnevalt: „Lõppladustuspaiga rajamine on eelduseks Paldiski tuumaobjekti dekomisjoneerimisele, kuna selle käigus tekkivad radioaktiivsed jäätmed ei mahu olemas olemasse vaheladustuspaika. Tuumaobjekti ohutus on tagatud aastani 2040, mil möödub 50 aastat reaktorite sulgemisest, mida loetakse ohutuks hoiustamisperioodiks. Lõppladustuspaiga rajamise tööde edasilükkumise tagajärjeks on ka Paldiski tuumaobjekti dekomisjoneerimise viibimine. Peale 2040.a vajab hoone tehniline seisukord olulist renoveerimist ning konserveeritud reaktorisektsioonide edasisel hoiustamisel ei ole tagatud kiirusohutus, kuna korrosioon võib põhjustada võimalikke lekkeid sektsioonidest. Kogu protsessi edasilükkamine mõjub negatiivselt kiirusohutusele ja on täiendavaks majanduslikuks kohustuseks riigile“.

Nr	Osapool	Kirja kuupäev ja nr	Arvamus Ettepanekuid on vajadusel lühendatud.	Omaavalitsuse seisukoht
			<p>4. LS ja KSH VTK ptk-s 1.2 (lk 7) on kirjas: <i>"Radioaktiivsed jäätmed hoiustatakse lõppladustuspaigas spetsiaalsetes betoonkonteinerites, mis omakorda paigutatakse erilahendusega betoonist rajatistesse, mille juurde kuulub ka jälgimissüsteem."</i></p> <p>Palume hinnata, kas rajatise jälgimissüsteemi nimetamine on LS ja KSH VTK vaatest oluline või selgitada täiendavalt juurde, mida peetakse jälgimissüsteemi all silmas, mis on selle eesmärk, miks on see vajalik ja kuidas sellega jälgitakse.</p>	<p>4. Nõustume, et jälgimis- ja seiresüsteemi nimetamine LS ja KSH VTK vaatest ei ole oluline. Jälgimissüsteemi puudutav lause on eemaldatud.</p>
			<p>5. LS ja KSH VTK ptk-s 1.2 (lk 9) on kirjas: <i>"Lõppladustamist vajavate radioaktiivsete jäätmete kogus võrreldes tuumajaamu ja arenenud tuumatööstust omavate riikidega on suhteliselt väike ja seetõttu on selleks sobivaim šahti-tüüpi lõppladustuspaik."</i></p> <p>Palume korrigeerida lauset arvestades asjaolu, et tuumajaamas tekivad nii madal- ja keskaktiivsed kui ka kõrgaktiivsed jäätmed, ja et ladustuspaiga suurus ja ehitustehniline lahendus sõltuvad radioaktiivsete jäätmete liigist ja radioaktiivsete jäätmete kogusest.</p>	<p>5. Ettepanek aktsepteeritakse ning lause on muudetud vastavalt: Lõppladustamist vajavate jäätmete kogus võrreldes tuumajaamu ja arenenud tuumatööstust omavate riikidega on suhteliselt väike. Arvestades Eestis olemas olevate ja reaktorisektsioonide dekomissjoneerimise käigus tekkivate lõppladustamist vajavate radioaktiivsete jäätmete iseloomu, on lõppladustamiseks sobivad lõppladustuspaiga tüübid maapinna lähedane rajatis ja šahti-tüüpi rajatis.</p>
			<p>6. LS ja KSH VTK ptk-s 1.2 (lk 11) on kirjas: <i>"Näited olemasolevatest ladustuspaikadest Sloveenias ja Hispaanias, mis on Eesti kavandatava lõppladustuspaiga prototüüpideks, on toodud joonistel 5 ja 6."</i></p> <p>Palume korrigeerida teksti, kuna joonisel 5 viidatud Sloveenia lõppladustusrajatise 3 ehitamise planeeritud aeg on 2022-2024, mistõttu pole rajatist veel olemas. Samuti palume veenduda, et joonis kajastaks viimaseid andmeid kavandatavast lõppladustusrajatisest. Palume lisada juurde jooniste 5 ja 6 pildimaterjali päritolu viited. Teabe kogumiseks lisame viited Sloveenia radioaktiivsete jäätmete käitleja kodulehele 4 ja Hispaania radioaktiivsete jäätmete käitleja kodulehele 5 .</p>	<p>6. Ettepanekud arvestatakse ning lause on muudetud vastavalt: "Näited Eestis kavandatava lõppladustuspaiga põhimõttelistest prototüüpidest, mis on kasutusel Hispaanias ja rajamisel Sloveenias, on toodud joonistel 5 ja 6." Hispaania pildiviit on ENRESA ja Sloveenia ARAO. Sloveenia pilt on asendatud disaini viimase versiooniga (joonis 5).</p>

Nr	Osapool	Kirja kuupäev ja nr	Arvamus Ettepanekuid on vajadusel lühendatud.	Omaavalitsuse seisukoht
			<p>7. LS ja KSH VTK ptk-s 2.4 (lk 28) on käsitletud strateegiat „Eesti 2035”. Palume antud peatükki lisada teave ja viide, et lõppladustuskoha rajamine on strateegia tegevuskava dokumendis välja toodud punkti „Ruum ja liikuvus” all (lk 10) 6.</p>	<p>7. Lõiku 2.4 on täiendatud vastavalt: Strateegia annab ühtse suuna erinevate valdkondade poliitika-kujundajatele ja otsustajatele ning eurorahade kasutamisele. Strateegia tegevuskava punkt “Ruum ja liikuvus” kirjeldab, milline on riigi nägemus kvaliteetse elukeskkonna tagamiseks läbi ruumilise planeerimise ja selle üheks osaks on ka kavandatav lõppladustuspaik.”</p> <p>Viide on lisatud üldiselt, mitte lk täpsusega, kuna veebis on materjal esitatud teisel kujul ilma lehekülje numbriteta.</p>
		<p>LÄHTESEISUKOHAD 1 31.08.2022 nr 6- 5/22/11826- 2</p>	<p>Esitame järgnevad märkused ja ettepanekud, millega palume arvestada:</p> <p>1. Palume dokumentides läbivalt kasutada mõistet „nukliid” mitte „nukleiid” (nt on LS ja KSH VTK lisas 2 kasutatud ebakorrektselt terminit „nukleiid”).</p>	<p>1. Märkusega on arvestatud. Lisa 2 on korrigeeritud vastavalt.</p>
			<p>2. LS ja KSH VTK ptk-s 1.1 (lk 6) on kirjas: „<i>Pikemas perspektiivis on lisaks paremale ohutuse tagamisele lõppladustuspaik riigile ka majanduslikult odavam lahendus võrreldes praeguse reaktorisektsioone ja vaheladustuspaika sisaldava Paldiski objekti peahoone ülalpidamisega. Lõppladustuspaiga opereerimine sulgemisjärgselt vajab vaid keskkonnaseiret, inimese pidev sekkumine pole vajalik.</i>”</p> <p>Keskkonnaameti hinnangul ei ole see väide tõendatud. Lõppladustuspaiga sulgemine toimub alles pärast lõppladustuspaiga täitumist, mis võib tänase jäätmevoo juures võtta aega aastaid. Samuti on vajalik jäätmeid ka lõppladustuspaiga paigutamiseks käidelda, mis eeldab samuti vastava sobiliku rajatise olemasolu. Lisaks võib sulgemistegevuse pikkus olla väga pikaajaline ning kesta aastaid.</p> <p>Ehk siis lõppladustuspaiga opereerimine ei pruugi olla oluliselt odavam võrreldes tänase jäätmekäitluskoha opereerimisega</p>	<p>2. Märkust ei arvestata. Selgituseks: Aastatel 2014-2015 toimunud eeluuringute tulemusena jõuti järeldusele, et lõppladustuspaik on pikas perspektiivis ka majanduslikult otstarbekas lahendus. Aga fookus rajatise vajalikkuse selgitamisel peab olema ohutusel ja lõplikul lahendusel. Praegusel kujul on reaktorisektsioonid ja vaheladustuspaik ainult ajutised lahendused, mis nõuavad lõplikku lahendust.</p>

Nr	Osapool	Kirja kuupäev ja nr	Arvamus Ettepanekuid on vajadusel lühendatud.	Omavalitsuse seisukoht
			kuludega. Teeme ettepaneku eelnevalt tsiteeritud lauset täiendavalt põhjendada või siis jätta üldse välja.	
			3. LS ja KSH VTK ptk-s 1.1 (lk 6) on kirjas: „ <i>Paldiski reaktori-sektsioonide ja muude radioaktiivsete jäätmete ladustamine mõnes teises riigis ei tule kõne alla, sest seda keelavad nii rahvusvahelised konventsioonid kui ka Euroopa Liidu direktiivid, mis ütlevad, et iga riik vastutab ise oma territooriumil tekkinud radioaktiivsete jäätmete käitlemise ja ladustamise eest.</i> ”. Kui märgitakse, et miski on kitsendatud rahvusvaheliste konventsioonide või Euroopa Liidu direktiividega, siis tuleks tuua ka viited vastavatele konventsioonide või direktiivide sätetele. Seega teeme ettepaneku välja tuua ka konkreetseid viited konventsioonide ja direktiivide sätetele.	3. Märkusega on arvestatud. Ptk 1.1 on vastavalt korrigeeritud.
			4. LS ja KSH VTK ptk-s 1.1 (lk 6) on kirjas: „ <i>Olemasolev radioaktiivsete jäätmete vaheladustuspaik ei vasta kõigile tänastele rahvusvahelistele keskkonna- ja kiirgusohutuse nõuetele.</i> ”. See väide ei vasta tõele. Vaheladustuspaik vastab keskkonna- ja kiirgusohutusnõuetele ja selle operaator Aktsiaselts A. L. A. R. A. omab selle tõendamiseks ka vastavat kiirgustegevuslubade. Pigem tuleb siin vajadusel välja tuua, et vaheladustuspaik ei ole sobilik jäätmete lõppladustamiseks ning selleks tulebki rajada vastav lõppladustamise nõuetele vastav rajatis. Teeme ettepaneku eelnevalt tsiteeritud lause kustutada või sõnastada ümber arvestades eeltoodud märkust.	4. Märkusega on arvestatud. Ptk 1.1 on vastavalt korrigeeritud.
			5. LS ja KSH VTK ptk-s 1.2 (lk 7) on öeldud: „ <i>Perspektiivsete radioaktiivsete jäätmete maht Eestis tõenäoliselt tulevikus väheneb, sest uute kiirgusallikate puhul on olemas lepingud nende tootjale tagasisaatmiseks ning kasutusele võetakse uued tehnoloogiad, mis enam ei sisalda kiirgusallikaid.</i> ”. Eeltoodu põhjal ei saa anda hinnangut radioaktiivsete jäätmete vähenemise kohta Eestis tulevikus, kuna see sõltub tulevikus	5. Meie hinnangul on välja toodud argumendid piisavad väitmaks, et tuleviku radioaktiivsete jäätmete maht pigem väheneb. Sellest tulenevalt me ettepanekuga ei arvesta.

Nr	Osapool	Kirja kuupäev ja nr	Arvamus Ettepanekuid on vajadusel lühendatud.	Omavalitsuse seisukoht
			Eestis teostatavatest kiirgustegevustest ja kasutusele võetavatest kiirgusallikatest. Teeme ettepaneku sõnastada lause ümber või eemaldada.	
			6. LS ja KSH VTK ptk 1.5 (lk 23) viimases lõigus punkti „põhja- ja pinnavee keemilise koostise ja omaduste uuringud“ all teeme ettepaneku eemaldada lause osa „loodusliku kiirgusega seotud ohtude“, kuna selliseid ei saa olla.	6. Märkusega on arvestatud. Ptk 1.5 on vastavalt korrigeeritud.
			7. LS ja KSH VTK ptk- (lk 24) on kirjas: „Kaardistada kolme lõpp-ladustuspaiga asukoha looduslik kiirgustase (pinnas, rohi).“. Selgusetuks jääb, et kuidas aitab kiirgustasemete kaardistamise tulemuste olemasolu langetada otsust kolme alternatiivse asukoha vahel. Tundub selles staadiumis mittevajalik tegevus. Tegemist on seirekava koostamiseks vajaliku infoga, mis on oluline selles asukohas, mis lõpuks välja valitakse. Teeme ettepaneku antud tingimus käesolevas staadiumis välja jätta.	7. Märkusega on arvestatud. Ptk 1.5 on vastavalt korrigeeritud.
			8. LS ja KSH VTK ptk-s 3.4.12 (lk) on kirjas: „Radioaktiivsete jäätmete transpordi korraldamine ei ole otseselt seotud eriplaneeringu asukohavaliku etapiga, sest eriplaneering ei määra, millises riigis ja millistes ettevõtetes väljaspool Eestit radioaktiivsete jäätmete käitlemisteenuseid võidakse kasutama hakata. Kui jäätmekäitleja arvestab radioaktiivsete jäätmete transpordil rahvusvaheliste ohutusnõuetega, siis ei ole olulise negatiivse keskkonnamõju tekkimine tõenäoline.“. Teeme ettepaneku antud lause välja jätta, kuna rahvusvaheline transport ei käi otseselt piiriülese mõju temaatika alla. Piiriülene mõju tähendaks ühes riigis toimunud transpordiõnnetuse mõju teises riigis, kuid Eesti võimalike jäätmete kontekstis ei ole selline mõju praktiliselt võimalik.	8. Märkusega on arvestatud osaliselt. Viidatud lõik on välja võetud ptk-st 3.4.12, kuid lisatud üldistatumas sõnastuses peatükki 3.1. Põhjus on selles, et nii avalikkusele kui ka asjaomastele asutustele (vt nt Keskkonnaministeeriumi kirja p 7) on vaja anda sõnum, et lõppladustuspaiga eriplaneeringuga ei kavandata radioaktiivsete jäätmete transpordi ja selle KSH käigus ei hinnata mõju radioaktiivsete jäätmete transpordiga kaasnevatele võimalikele mõjudele.
			9. Palume LS ja KSH VTK ptk-s 2 käsitleda ka seoseid veemajanduskava aastateks 2022-2027 eesmärkidega.	9.Märkusega on arvestatud. Ptk 2 on täiendatud vastavalt.

Nr	Osapool	Kirja kuupäev ja nr	Arvamus Ettepanekuid on vajadusel lühendatud.	Omavalitsuse seisukoht
			<p>10. LS ja KSH VTK ptk-s 1.5, kus käsitletakse uue objekti asukoha lõppvalikuks tehtavaid täpsemaid uuringuid, ei ole uuringute hulgas toodud võimalikke põhja- ja pinnaveele avalduvate reostusohutude mõjude hindamist ja rajamise võimaluste hindamist. 2022-2023 läbi viidavad täiendavate hüdrogeoloogiliste ja hüdrograafiliste uuringute tulemusel tuleb selgitada kolmest eelvalitud asukohast välja alad, mis on võimalikule lekke või avariolukorrale kõige vähemtundlikumad, ehk kohad, kus võimaliku radioaktiivsete jäätmete hoidla rikke, lekke või avarii korral on mõju veevarustusele kõige väiksem.</p> <p>Teiseks tuleb selgitada välja asukohad, kus rajamisaegsed mõjud ei ohustaks põhjaveekogumite koguselist seisundit ja elanikele veevarustuse tagamist (nt suur põhjavee välja pumpamine šahti rajamiseks ja võib-olla ka muu vajalik põhjavee alanus).</p>	<p>10. Uuringute käigus koostatakse Lääne-Harju valla kohta kalibreeritud numbriline põhjaveemuudel. Lisaks koostatakse kolme potentsiaalse lõppladustuspaiga asukoha kohta detailne kohapõhine, aegsõltuv hüdrogeoloogiline mudel koos tundlikkuse analüüsiga. Saadav info on piisav hindamiseks valitud asukohtade sobivust lõppladustuspaiga rajamiseks ja asukohtade omavaheliseks võrdluseks.</p> <p>Valitud kolmele asukohale koostatakse ohutushinangud, milles käsitletakse radionukliidide transpordi kiiruseid jäätmepakendites, ladustuspaiga konstruktsioonin ja ümbritsevas keskkonnas. Lisaks radioloogilistele ohtudele käsitletakse ka mitte radioloogilisi ohtusid (raskemetallid, asbest, keemilised ühendid jne.).</p> <p>2024-2025.a viiakse läbi detailsed uuringud valitud asukohas, mille käigus selgitatakse muuhulgas välja ladustuskohtade rajamise tehnilised võimalused koos mõjusid leevendavate meetmetega.</p>
			<p>11. Ei saa nõustuda LS ja KSH VTK ptk-s 1.4 (lk 15) toodud väitega, et Lääne-Harju valla territooriumil ei ole registreeritud üleujutusalasid (nt asuvad üleujutusala valitud asukohast PED ca 2,6 km kaugusel ja valitud asukohast ALT ca 2 km kaugusel). Palume materjale korrigeerida.</p>	<p>11. Välistavaid kriteeriume ja kaardiinfot on täpsustatud prognoositud üleujutusala infoga, mis tugineb KAUR 2020 uuringule.</p>
			<p>Palume selgitada LS ja KSH VTK lisa 2 toodud tabelit, et kuidas on saadud alljärgnevad hindepunktid:</p> <p>12.1. Teema „Asustus“ puhul on kriteeriumiks „Kaugus tiheasustusaladest“ ja hindepunktideks toodud: 0 - Ala asub tiheasustusala läheduses 1 - Keskmine kaugus 2 - Ala asub kaugemal eemal.</p>	<p>12.1. Tiheasustusala on väga konkreetne piirkond, mis on määratud üldplaneeringuga. Rajala EP raames oleme aluseks võtnud kõige ajakohasema tiheasustusala määratluse, mis tuleneb koostatavast Lääne-Harju valla üldplaneeringust, seisuga 4.01.2022. Selle alusel ei ole Harju-Risti ega Padise tiheasustusala üldplaneeringu kontekstis.</p>

Nr	Osapool	Kirja kuupäev ja nr	Arvamus Ettepanekuid on vajadusel lühendatud.	Omaavalitsuse seisukoht
			TAL on 0, PED on 2, ALT on 2. Märkime, et TAL on suur ala, Paldiski linnast ja asustusest suurem osa alaid kaugemal kui 1000 meetrit, ometi on hindepunkt 0, aga ALT (kaugus 2000) ja PED (kaugus 1500) on hindepunkti 2 saanud (vastavalt Harju-Risti ja Pedaste).	Lääne-Harju valla koostamisel oleva ÜP tiheasustusaladega saab tutvuda rakenduses vastava teema-kihi all.
			12.2. Teema „Väärtuslikud maastikud“ - alternatiivid TAL, ALT, PED on saanud võrdselt kriteeriumiks 2 (2 - Väärtuslikud maastikud ei jää lähedusse). ALT ja PED on kompaktses metsamassiivis; 700 ja 2000 meetri kaugusele jäävad kaks I kategooria linnuliigi elupaika; olulised põllumaad asuvad kõrval; samas TAL on enamuses häiringuga metsane ala. Kas tegemist on ikka sarnase kaaluga aladega selles kriteeriumipunktis? Palume selgitada.	12.2. Väärtusliku maastikuga alad on määratud Lääne-Harju valla koostatavas üldplaneeringus tuginedes Harju maakonnaplaneeringule. Selle alusel on väärtuslike maastike infot kajastatud RAJALA eriplaneeringu rakenduses ning alade paiknevuse alusel on antud eelvaliku aladele hindepunktid. ALT, PED, TAL alade lähedusse ei jää ÜP kohaseid väärtuslikke maastikke. Olulistele elupaikadele, ökosüsteemidele ja elurikkusele avalduvate mõjude hindamisega tegeletakse KSH käigus nagu ptk-is 3.4 on toodud, sh viiakse läbi ptk 1.5 toodud elustiku uuring.
			12.3. Miks ei ole olemasolev ala hindepunktide võrdluses?	12.3. Olemasolev ala on kolme võrreldava ala hulka eelnevalt välja valitud. Olemasolevat ala hakatakse eriplaneeringu ja KSH raames ülejäänud kahe asukohaga omavahel võrdlema. Eelvaliku ülesanne oli leida 2 täiendavat ala, mida olemasoleva asukohaga võrrelda. Eelvaliku analüüsi käigus kirjeldati ka olemasolevat ala kõigi kriteeriumite lõikes ning selle alusel saadi kinnitus, et ühtki välistavat tegurit, selle ala edasise sobivuse osas, ei esine.
			12.4. Miks on kriteeriumite hindepunktides ainult üks TAL, kuigi ala koosneb 7 alast?	12.4. Et hindamist lihtsustada grupeerisime me üksteisele suhteliselt lähedal asuvad alad 1 suuremasse gruppi. Ka KEI ja KAD ala koosnesid mitmetest aladest, kuid hindasime ühes grupis olevad

Nr	Osapool	Kirja kuupäev ja nr	Arvamus <i>Ettepanekuid on vajadusel lühendatud.</i>	Omavalitsuse seisukoht
				<p>alad ühtse tervikuna. Selle kohta on täpsem selgitus Activity 1 Raporti 2 osas.</p> <p>Lisaks oli eelvaliku tegemine üldisemas astmes, sest vaatluse all oli kogu valla territoorium ning erinevused kriteeriumite lõikes ei olnud nii märkimisväärsed.</p>
6.	Maa-amet	-		Ei ole 60 p jooksul vastanud.
7.	Transpordiamet	LÄHTESEISUKOHAD 2 09.12.2022 nr 7.2-2/22/13355-3	1.1. Täpsustada radioaktiivsete jäätmete lõppladustuspaiga ja selle ohuala välispiiri kaugust riigiteest tee kaitsmise, korrashoiu korraldamise ning liiklusohutuse tagamise vajadusest lähtuvalt.	1.1. Arvestatakse eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapi täpsusastmest ja vajadusest lähtuvalt.
			1.2. Täpsustada planeeringuala kasutusega seotud transpordi ja tehnika põhilised liikumisteed pääsuks planeeringualale. Juurdepääsude kavandamiseks riigiteelt teha meiega koostööd. Planeeringu asukoha valikul vältida planeeringuala kavandamist riigi põhimaanteede, rahvusvaheliste maanteede ja olulise liiklussagedusega tugi- ja kõrvalmaanteede äärde. Arvestada Harju maakonnaplaneeringus ja üldplaneeringus (sh koostamisel olevas) tulenevate oluliselt muudetavate maanteede ruumivajaduse ja teekoridoriga. Selgitada välja teedevõrgu sobivus planeerituga seotud transpordi ja tehnika liikumiseks (gabariidid, kandevõimed jms). Vajadusel kirjeldada meetmeid avalikult kasutatavate teede vastavusse viimiseks, mis tagaksid radioaktiivsete jäätmete lõppladustuspaiga kavandamisega ja kasutusega seotud transpordi ja tehnika ohutu liikumise. Täpsustada meetmete rahastaja ning võimalusel anda hinnang meetmete maksumusele.	1.2. Arvestatakse eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapi täpsusastmest ja vajadusest lähtuvalt. Meetmete maksumuse ja rahastaja teemavaldkond ei ole eriplaneeringu ülesanne ning seda teemat ei käsitleta.
			1.3. Hinnata suurulukite liikumist planeeringualas ning sellega piirneval alal. Hinnata kavandatava tegevuse mõju suurulukite liikumisele ning sellest lähtuvat mõju riigitee liiklusohutusele. Kui hinnangu käigus selgub, et kavandatav tegevus toob endaga	1.3. Arvestatakse eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapi täpsusastmest ja vajadusest lähtuvalt. Mõju loomastikule, sh võimalikud häiringud suurulukitele, hinnatakse KSH käigus. Kui mõju hindamise tulemusena selgub, et kavandatav tegevus avaldab

Nr	Osapool	Kirja kuupäev ja nr	Arvamus Ettepanekuid on vajadusel lühendatud.	Omaavalitsuse seisukoht
			kaasa negatiivse mõju liiklusohutusele, tuleb ette näha leevendavad meetmed. Täpsustada meetmete rahastaja ning võimalusel anda hinnang meetmete maksumusele.	loomastikule olulist mõju, siis pakutakse vajadusel välja leevendavad meetmed. Tuleb silmas pidada, et leevendavad meetmed saavad olla sellised, mida planeeringu tellijal on EP raames võimalik rakendada. Meetmete maksumuse ja rahastaja teemavaldkond ei ole eriplaneeringu ülesanne ning seda teemat ei käsitleta.
			1.4. Hinnata ja arvestada planeeritava objekti tegevuse visuaalset mõju liiklusohutusele. Planeeringuga kavandatav tegevus ei tohi põhjustada olukordi, kus riigiteel liikleja keskendub liiklusalukorra jälgimise asemel teega piirnevale alale või seal toimuvale.	1.4. Ettepanekuga ei arvestata. Kavandatav objekt ei oma olulist visuaalset mõju, mistõttu selle hindamist vajalikuks ei pea. Tegu on tavapäraste hoonega, mis ei erine visuaalselt teistest maastikus esinevatest hoonetest.
			2. Planeeritava objektiga seotud transpordi ja tehnika parkimise ja võimalike laadimistöde jms kavandamisel tuleb arvestada, et nimetatud tegevused tuleb kavandada planeeringuala siseselt või sellega piirneval alal väljaspool riigitee transpordimaad ning arvestades tegevusest põhjustatud visuaalse häiringuga riigitee kasutajale.	2. Tegemist ei ole eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapi täpsustamises lahendatava teemaga. Vajadusel antakse tingimused ehitustööde korraldamiseks detailse lahenduse etapis. Olulist visuaalset mõju need tegevused asukohavaliku etapi kontekstis ei oma, sest tegemist on tavapärase ehitustegevusega.
			3. Lähtudes planeerimisseaduse § 111 lõikest 1 viitega § 126 lõikele 1 palume hinnata, kas eriplaneeringu elluviimiseks on vajalik riigiteid laiendada ja rekonstrueerida.	3. See vajadus selgub detailse lahenduse koostamise käigus. Asukoha eelvaliku etapis käsitletakse seda teemat väga üldistatuna (eelvaliku etapile kohaselt) uuringu 2.15 info alusel, mis analüüsib teid ja infrastruktuuri.
			4. Palume seada kohaliku omaavalitsuse eriplaneeringu koostamise kohustuseks kohalike teede asukohtade ja riigiteedega ristumiskohtade üldiste põhimõtete määramine kehtivate normdokumentide ja Transpordiameti juhendite alusel. Teedevõrk peab vastama arendustegevusele ning juurdepääsude põhimõtted, laiendamise vajadus ja kandevõime tõstmine tuleb lahendada planeeringu koosseisus.	4. See vajadus selgub detailse lahenduse koostamise käigus. Asukoha eelvaliku etapis käsitletakse seda teemat väga üldistatuna (eelvaliku etapile kohaselt) uuringu 2.15 info alusel, mis analüüsib teid ja infrastruktuuri.
			5. Seletuskirjas ja selle lisades palume kasutada riikliku teeregistri põhiseid teede nimetusi ning numbreid.	5. Arvestatud.

Nr	Osapool	Kirja kuupäev ja nr	Arvamus Ettepanekuid on vajadusel lühendatud.	Omavalitsuse seisukoht
			6.Lähtume riigiteede ehitamisel üle-eestilisest riigiteede tee- hoiukavast. Me ei saa võtta teehoiukava väliseid kohustusi riigi eriplaneeringu elluviimiseks (katete tolmuwabaks muutmine, uute teede, rekonstrueerimisobjektide valik).	6.Teadmiseks võetud.
			7. Planeeringu koostamisel teha Transpordiametiga täiendavat koostööd, kui planeerituga väljendub mõju lennutegevusele, sa- damate piirkondadele või teiste Transpordiameti pädevusse kuuluvates teemavaldkondades.	7. Teadmiseks võetud.
8.	Terviseamet	LÄHTESEISU- KOHAD 2 14.12.2022 nr 9.3- 4/22/5508-3	Amet on tutvunud esitatud eriplaneeringu materjalidega ning nõustub, et kõigi lõppladustuspaiga asukohtade puhul tuleb täpsemalt hinnata müra, vibratsiooni ja kiirguse mõju tervisele (sh joogiveele).	-
9.	Päästeamet	LÄHTESEISU- KOHAD 2 09.12.2022 nr 7.2-3.1/7330- 2 09	1. Palume kaasata radioaktiivsete jäätmete lõppladustuspaiga projekteerimise eri etappides tuleohutuse eksperti.	1. Tegemist ei ole eriplaneeringu eelvaliku etapi täpsusastmes lahendatava teemaga, kuna projek- teerimine algab alles pärast detailse lahenduse koostamist.
		LÄHTESEISU- KOHAD 1 26.08.2022 nr 7.2-3.1/3913- 2	Oleme läbi vaadanud radioaktiivsete jäätmete lõppladustuspaiga eriplaneeringu lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse materjalid. Juhime tähelepanu järgmistele asjaoludele: 1. Dokumentis „LS ja VTK dokument“ on viidatud mõistele „Ohtlikud ettevõtted“. Kemikaaliseaduse alusel käsitletakse mõisteid suurõnnetuse ohuga ettevõtte ja ohtlik ettevõtte. Lääne-Harju valda jäävad nii ohtlikud kui ka suurõnnetuse ohuga ettevõtted.	1. Täpsustatud.

Nr	Osapool	Kirja kuupäev ja nr	Arvamus Ettepanekuid on vajadusel lühendatud.	Omavalitsuse seisukoht
			2. Eelvaliku alad jäävad eemale suurõnnetuse ohuga ja ohtlikest ettevõtetest. Edaspidistes otsustes ja toimingutes tuleb lähtuda suurõnnetuse ohuga ja ohtlikest ettevõtetest ning nendest lähtuvatest asjaoludest, sh tagada tuleb ohutud vahemaad ja/või asjakohased meetmed. Planeerides radioaktiivsete jäätmete lõppladustuspaika suurõnnetuse ohuga ja ohtlikku ettevõtte lähedusse on ilmselgelt tegemist suurõnnetuse riski ja/või õnnetuse tagajärgede raskuse suurenemisega. Seega tuleb rakendada õnnetuste ennetamiseks piisavalt meetmeid. Juhul, kui ikkagi planeeritakse radioaktiivsete jäätmete lõppladustuspaika suurõnnetuse ohuga ja ohtliku ettevõtte ohualasse, siis tuleb lähtuda kemikaaliseaduse §-st 32 ning teostada ka riskide hindamine.	2. Teadmiseks võetud.
10.	Põllumajandus- ja Toiduamet	LÄHTESEISU-KOHAD 2 28.11.2022 nr 6.2-6/13202-1	1. Põllumajandus- ja Toiduamet tuvastas, et radioaktiivsete jäätmete lõppladustuspaiga eriplaneeringus käsitletud aladel ei paikne maaparandusseaduse mõistes maaparandussüsteeme. Tulenevalt eespool toodust ei esita Põllumajandus- ja Toiduamet radioaktiivsete jäätmete lõppladustuspaiga eriplaneeringu lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse kohta täiendavaid ettepanekuid.	1. Teadmiseks võetud.
11.	Muinsuskaitseamet	LÄHTESEISU-KOHAD 2 30.11.2022 nr 5.1-17.5/985-1	1. Radioaktiivsete jäätmete vaheladestuspaikade eelvaliku aladele ei jää hetkel riiklikke kultuurimälestisi, kuid osadel eelvaliku aladel esineb teada olevaid (Tartu Ülikooli arheoloogia-teadete andmebaas), kuid mitte kaitse all olevaid muistiseid. - KAD-1 ja KAD-2 - TÜ ID 18124 maahaudkalmistu. - TAL-3 - TÜ ID 18115 kivikalmed. - TAL-6 ja TAL-4 - TÜ ID 18082 kabeliase ja TÜ ID 18114 maahaudkalmistu. Muinsuskaitseamet soovib välistada KAD-1, KAD-2, TAL-3, TAL-4 ja TAL-6 eelvaliku alad radioaktiivsete jäätmete vaheladestuspaikadena.	1. Nimetatud alad edasise eelvaliku alade hulka ei kuulu, seega on need välistatud ja täiendavaid põhimõtteid selles tulenevalt rakendama ei pea.

Nr	Osapool	Kirja kuupäev ja nr	Arvamus Ettepanekuid on vajadusel lühendatud.	Omavalitsuse seisukoht
			<p>Kui soovitakse mainitud alade hindamisega edasi minna, tuleb keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) käigus viia läbi arheoloogiline uuring arheoloogiapärandi välja selgitamiseks arhiiviuuringu meetodil.</p> <p>Nimetatud uuring peab koosnema olemasolevate materjalide (arhiiviallikate) läbitöötamisest ning maastikuanalüüsist kaugseire meetodeid kasutades (sh ajaloolisedkaardid ja maakasutusplaanid, kohapärimus, aerofotod, Maa-ameti kõrgusandmete põhjal tehtud reljeefimudelid). Vajadusel viia läbi ka esmane maastikuleire tuvastatud objektide maastikul visuaalseks kontrollimiseks.</p> <p>Uuringu tulemused koos kaardimaterjaliga esitada KSH aruande lisana. Aruandes näha ette, et kohtades, kus tuvastati potentsiaalseid arheoloogiapärandi objekte, tuleb enne pinnase- ja ehitustöid teostada täiendavad arheoloogilised eeluuringud, mille käigus kontrollitakse väikesemahuliste prooviaukude või -kaevistega arheoloogilise kultuurikihi esinemist.</p> <p>Arheoloogilisi eeluuringuid võib läbi viia vastava pädevusega isik või ettevõtja (MuKS § 46–47, § 68 lg 2 p 3; § 69–70).</p> <p>Edasise projekteerimise käigus tuleb arheoloogilise arhiivi- ja eeluuringu tulemusi arvesse võttes hinnata koostöös Muinsuskaitseametiga edasiste arheoloogiliste uuringute vajalikkust ja vajadusel nende ulatust.</p> <p>KSH käigus läbi viidav arheoloogiline uuring aitab minimeerida, kuid mitte kaotada võimalust, kus arheoloogiline kultuurikiht ilmneb alles kaeve- või ehitustööde käigus.</p>	
			<p>2. Arvestada, et Muinsuskaitseaduse § 31 lg 1 sätestab: „Kui mistahes paigas avastatakse ehitamisel, teede, kraavide ja trasside rajamisel või muude mulla- ja kaevetööde tegemisel arheoloogiline kultuurikiht või maasse, veekogusse või selle põhjasetesse mattunud ajaloolised ehituskonstruksioonid, on leidja kohustatud tööd peatama, säilitama koha muutmata kujul ning viivitamata teavitama sellest ametit.“</p>	<p>2.Arvestatakse.</p>

Nr	Osapool	Kirja kuupäev ja nr	Arvamus <i>Ettepanekuid on vajadusel lühendatud.</i>	Omavalitsuse seisukoht
	Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet	LÄHTESEISUKOHAD 2 01.12.2022 nr 16-6/22-16266-002	1. TTJA palub parandada eriplaneeringu lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuseleheküljel 18 toodud raudtee kaitsevööndi suuruse. Ehitusseadustiku § 73 lg 1 kohaselt ulatub raudtee kaitsevöönd rööpme teljest, mitmeteelistel raudteedel ja jaamades äärmise rööpme teljest 30 meetri kaugusele.	1.Täpsustatud.
	OMAVALITSUSED			
11.	Keila Linnavalitsus	LÄHTESEISUKOHAD 1	-	Ei ole 60 p jooksul vastanud.
12.	Lääne-Nigula Vallavalitsus	LÄHTESEISUKOHAD 1	-	Ei ole 60 p jooksul vastanud.
13.	Saue Vallavalitsus	LÄHTESEISUKOHAD 1	-	Ei ole 60 p jooksul vastanud.
14.	Harku Vallavalitsus	LÄHTESEISUKOHAD 1	-	Ei ole 60 p jooksul vastanud.
	MUUD HUVIGRUPID			
15.	Eesti Keskkonnäühenduste Koda	LÄHTESEISUKOHAD 1	-	Ei ole 60 p jooksul vastanud.
16.	Riigimetsa Majandamise Keskus	LÄHTESEISUKOHAD 1	-	Ei ole 60 p jooksul vastanud.
17.	Eesti Geoloogia-teenistus	LÄHTESEISUKOHAD 2 13.02.2023 nr 1-4/23-43	Oleme kohtunud koostatava eriplaneeringu ja KSH teemal konsultandi ja A.L.A.R.A. esindajatega, kes on meile selgitanud radioaktiivsete jäätmete lõppladustuspaiiga eriplaneeringu lähteseisukohtades ja KSH väljatöötamise kavatsuse protsessi ja punktis 1.5. kirjeldatud läbiviidavaid uuringuid.	EGT poolt tehtud märkused uuringute kirjelduste osas on arvesse võetud ning LS ja VTK dokumenti vastavalt täpsustatud (ptk 1.5).

Nr	Osapool	Kirja kuupäev ja nr	Arvamus Ettepanekuid on vajadusel lühendatud.	Omaavalitsuse seisukoht
			<p>Samuti oleme tutvunud e-kirjale lisatud koostöötabeliga, mille põhjal on konsultant eelnimetatud dokumente täiendanud.</p> <p>Kuna kirjeldatud uuringud on täna juba teostamisel, siis selles etapis täiendavaid ettepanekuid eriplaneeringu lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse osas meil ei ole.</p> <p>Oleme konsultandile edastanud omapoolsed märkused, mis puudutavad dokumendis uuringute kirjeldamisel korrektse terminoloogia kasutamist.</p>	